

CUMHURİYET'İN DİYALEKTİĞİ: KENDİ KARŞITINI YARATARAK VAROLMAK-2

KÜRESELLEŞME SÜRECİ VE BUNUN İÇ DİNAMİKLE İLİŞKİSİ¹

Münir Aktolga

Eskiden, yani 21. Yüzyıl öncesinde -"küreselleşme süreci" öncesinde²- olay açıktı! Bu durumda, ulus devletin kanatları altında gelişip büyüyen sermaye ile ulus devlet arasında esasa ilişkin olarak hiçbir çelişki yoktu. Tam tersine, sermaye ancak kendi ulus devletinin koruyucu kanatları altında dünya pazarlarına açılarak ulus devletin silahlı gücüyle yarattığı nüfuz bölgelerini pazar olarak kullanabiliyordu. Bu dönemde yaşanan bütün savaşların nedeni de zaten kapitalist ülkelerin kendi aralarında dünya pazarlarını yeniden paylaşmaları kavgasından ibaretti!..

Ancak, ne zaman ki "Soğuk Savaş" sona erdi, "tekleşen yeni bir dünya" ile birlikte "küreselleşme süreci" adını verdiğimiz yeni bir süreç ortaya çıktı, ondan sonra işlerin değişmeye başladığına şahit olduk! Bu durumda artık, ulus devletin sınırları ve koruyucu kanatları küresel bir oyuncu haline gelmeye başlayan sermaye için engel haline dönüşüyordu. Tıpkı o ipek böceği kurtçuğu gibi kendi ördüğü kozasının içinde kanatlanıp kelebek haline gelen sermaye, artık "küresel sermaye" haline dönüşerek, ulus devlet kabuklarını sırtından atmaya, dünyanın dört bir yanına uçup giderek, neresi kendisi için kârlı ise oraya konup, orada üretim faaliyetini sürdürmeye başlıyordu!.. İşte, 21. Yüzyıl'ın -ona damgasını vuran bu ilk döneme özgü "küreselleşme sürecinin"- en önemli gerçeği budur... Bu temel olguyu kavramadan içinde yaşadığımız süreçte başka hiçbir şeyi kavramak mümkün değildir!..

Gelişmiş ülke ulus devletleri başlangıçta -küreselleşme sürecinin o ilk evresinde- bütün bunları hiç anlayamadılar! Onlar sandılar ki, "oh ne güzel, sermaye ihracının önündeki bütün engeller kalktı artık"! Ve, 20. Yüzyıl kalıntısı "emperyalizm" anlayışlarıyla onlar da bu süreci desteklediler!.. Sonuç; gelişmiş ülkelere doğru muazzam bir sermaye akışı oldu...

İşte, bizde AK Parti'nin iktidara geldiği dönem, tam sürecin o ilk aşamasında esen bu küresel rüzgarlara denk geliyordu. Bu dönemde, Amerika'dan Avrupa'ya kadar bütün Batılı ülkelerin de AK Parti hareketini desteklemelerinin altında yatan, bu dönemde iç dinamikle dış dinamik arasındaki söz konusu uyumdu...

"Küreselleşme sürecinin" ikinci aşamasına doğru!..

Ancak, gelişmiş ülke ulus devletleri bir süre sonra farkına vardılar ki, işler hiç de öyle düşündükleri gibi gitmiyor, süreç hiçte kendi lehlerine işlemiyordu!..

Kendi koruyucu kanatlarının altında besleyip büyüttükleri sermaye şimdi artık çılgınlar gibi "gelişmekte olan ülkelere" doğru gidiyor, yeni yatırımlarını oralarda yapıyordu. Çünkü, "gelişmekte olan ülkelere" üretim maliyetleri daha azdı; buralarda yapılan yatırımın pazarın genişlemesine neden olarak daha kârlı hale geldiği de farkedilince, sermaye artık eski anavatanlarında yatırım yapmamaya başlamıştı!.. Ve onlar -yani

¹ M.Aktolga, „Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimleri Açısından Osmanlı'dan Bu Yana Türkiye'de Kapitalizmin Gelişme Diyalektiği“...

² „Küreselleşme süreci“ aslında çok daha önceleri başlayan bir süreçtir. Ticaretin tarihi bir anlamda küreselleşme sürecinin tarihidir de denilebilir; burada kastedilen, „Soğuk Savaş“ın sona ermesiyle birlikte dünyanın „tekleşmesine“ paralel olarak küresel ticaretin de ulus devletlerin kontrolünün dışına çıkmasıyla ilgilidir...

gelişmiş ülke ulus devletleri- yavaş yavaş, “küreselleşme süreci” denilen sürecin kendi aleyhlerine işlemeye başladığını hissettiler!..

Hani o, “Dimyad’a pirince giderken evdeki bulgurdan da olma” sözü vardır ya, gelişmiş ülke ulus devletleri açısından durum aynen böyle idi!! Önceleri, küreselleşmeyi “emperyalizmin zaferi” olarak alkışlayan ve destekleyen 20. Yüzyıl’ın egemenleri, şimdi artık, neye uğradıklarını anlayamamanın şaşkınlığı içinde, ayaklarının altından hızla kaymaya başlayan zemini muhafaza edebilmek için, atalet direnciyle frene basarak, aleyhlerine işlemeye başlayan süreci geriye döndürebilmenin çarelerini arıyorlardı!..

Ama, adına “küreselleşme” denilen bu sürece karşı oluşan potansiyel sadece gelişmiş ülkelerin ulus devlet yöneticileriyle mi sınırlıydı? Yatırımların neredeyse durma noktasına gelmesi ve işsizliğin artması buralarda yaşayan insanları da etkiliyor, onları da yeni arayışlar içine sokuyordu... İşte, popülist bir söylem olan “yeniden büyük Amerika” sloganının büyüüne kapılarak kitleleri Trump’un arkasında toplayan sürecin özü budur... İngiliz ulus devletinin ve 20.Yüzyıl özlemi içinde olan bütün diğer burjuvaların kitleleri de peşlerine takmak için kullandıkları popülist ulus devletçi refleksin özü budur... Ve de son yıllarda, bütün diğer gelişmiş Batılı ülkelerde yükselen, 20. Yüzyıl kalıntısı yarı popülist “yeni sağ” hareketlerin altında yatan neden budur...

Evet, devam ediyoruz!..

Ne zaman ki gelişmiş ülke ulus devletleri sürecin kendi aleyhlerine dönmeye başladığını farkederek kaçıp giden sermayeyi tekrar eski anavatanlarına döndürmek için frene basmaya başladılar, o andan itibaren tıpkı araba fren yapınca öne doğru kaykılan insanlar gibi, gelişmekte olan ülkelere yaşayan insanlar da, bilinç dışı bir şekilde onların bu hareketlerine karşı koyma yoluna girdiler!..

Küreselleşme sürecinin o ilk aşamasında, sermayenin gelişmekte olan ülkelere akışını desteklemek amacıyla gelişmiş ülkeler tarafından ileri sürülen bütün o “demokratikleşme” talepleri falan içine girilen bu ikinci aşamada artık anlam-içerik-değiştiriyor, bunlar artık buraları küresel sermaye açısından çekici olmaktan çıkaracak talepler olarak yeniden formüle ediliyordu!! Öyle ki, gelişmekte olan ülkelerdeki „huzur bozucu“ her hareket gelişmiş ülkeler açısından artık “özgürlük talebi” olarak görülecek ve desteklenecekti!! Bütün mesele, gelişmekte olan ülke yöneticilerini provoke ederek onları reaksiyonist-milliyetçi bir kulvara çekip, küresel sermaye çevrelerine de, “bakın artık buraların eskisi gibi çekici bir yanı kalmadı, yatırım ortamı bozuldu, en iyisi siz gene eski anavatanlarınıza geri dönün” mesajını vermektir!..

Şöyle bir etrafınıza bakın, sizce gelişmiş ülkeler bütün o darbecileri, FETÖ’yü, PKK’yı ve diğer terör örgütlerini neden desteklediler-destekliyorlar acaba? Kopenhag Kriterleriyle, demokratikleşmeyle FETÖ’ cülüğün, PKK’nın ne alakası var!..³

İşte, bütün bu gelişmelerin de sonucu olarak, iktidarda olan AK Parti koalisyonunun içinden bir kanat, yavaş yavaş, “demek ki bize bizden başka kimseden hayır yokmuş, herkes bize düşmanmış, etrafımızda dost bildiğimiz bütün o ‘gelişmiş ülkeler’ bizim altımızı oymaya, bizi parçalamaya çalışıyorlarmış” diyerek, “tek çıkar yol, atalarımızın şanlı geçmişinden uzanan ipe tutunarak ilerlemektir” psikolojisinin etkisi altına girmeye başladılar. Öyle ki, bu ruh hali bir süre sonra -tarihsel olarak yaşanılmış olan travmaların da

³ <https://www.indyturk.com/node/432291/t%C3%BCrki%CC%87yeden-sesler/duran-kalkan%C4%B1n->

etkisiyle- „biz ne imişiz de farkında değilmışiz“ noktasına vararak, “Osmanlı’yı küllerinden yeniden yaratma”, “Osmanlı mülküne sahip çıkabilsek bize yeter” anlayışına kadar vardı!..

“Devletin bekası tehlikede ona sahip çıkmak gerekir” -“çünkü ancak Devlet varsa varız”- korkusuyla Devletleştirilen bu kanat, belirli bir kritik noktadan sonra açıkça, yeni Osmanlıcı-İslamcı-milliyetçi bir ergenlik virüsünün etki alanı içine girmeye başladı! Bu noktada eski “Beyaztürk ulusalcılarla” da görüş birliğinde olduklarının farkına varan bu insanlar, giderekten, “Siyahtürk-Devletçi-jakoben” bir rotaya oturdular! Bunlar artık, “bizi parçalamayla sonuçlanan küresel süreçler yeniden faaliyete geçirildi, bizim tarihsel olarak açılmış parantezi kapayarak, yeniden tarihimizin o eski şanlı dönemine dönmekten başka çaremiz yok“ diyorlardı!..

Yavaş yavaş bu hastalıklı ruh hali geniş kitleler içinde de yayılmaya başladı!..

Bir anda her şey tersine dönmeye başlıyor, „Yeni Türkiye“ söylemi bile artık anlam değiştirerek, amaç sanki yeni tipten Devletçi bir „Siyahtürk kapitalizmi“ yaratmış gibi, rota birden Devlete bağlı Devletçi-İttihatçı bir “Siyahtürk” burjuvazinin yetiştirilmesi yönüne doğru kırılıyordu!.. Bütün kazanımların, tereyağından kıl çeker gibi elde edilen başarıların hepsi -“biz ne imişiz de farkında değilmışiz” hamasetiyle- sadece içinden çıkıp gelinen kültürel mahallenin “kutsal” özelliklerine maledilerek, her şeye kadir, adeta „Tanrı’nın yer yüzündeki gölgesi“ olan bir “Devlet” anlayışıyla işler „göklerden gelen kararların“ iradesine bırakılmaya, reel hayatın içinde kurulan bütün dengeler altüst edilmeye başlandı!..

„İLERİ DOĞRU“ ADIM ATTIĞINI SANIRKEN GERİYE DOĞRU GİDİŞİN DİYALEKTİĞİ!..

Tabi, koordinat sisteminin merkezi bir kere kayınca -eskiden beri varolan sistemin içinde reaksiyonu temsil eden bir kimlik temel alınmaya başlayınca- bu durumda artık olaylar ve süreçler sadece gözlere takılan “restorasyoncu-reaksiyonist” ideolojik bir toplum mühendisliği gözlüğüyle görülmeye başlıyordu!.. Buna göre, artık herkes size ve “Devletinize” düşmandı!.. Madem ki iç ve dış düşmanlar bir “üst akıl” yönetiminde elele vermişlerdi, o halde siz de “Devletin bekası” için herkese karşı savaş ilan etmeliydiniz!.. “Sıfır sorun” anlayışından “değerli yalnızlık” noktasına kayan anlayışın vardıği sonuç işte bu oluyordu!..

Peki neden? Bu durumda neden „yanlış“ olsun ki bu refleks?.. Gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye ne yapsaydı, duygusal düzeyde reaksiyon gösterilmese mi idi?..

Yanıştır, çünkü insan kendi vücut atına binmiş bir jokey gibidir! Onun görevi, bilişsel yetenekleriyle atın dizginlerini elinde tutarak “duygusal reaksiyonları” kontrol altına alabilmektir...

Yanıştır, çünkü bir önceki süreçte gelişmekte olan ülkeleri ileri doğru iten şey sadece gelişmiş ülkelerin ulus devletleri değildi; onların arkasında o zaman küresel sermaye insiyatifi de yer alıyordu. Bu nedenle, gelişmiş ülke ulus devletleri frene basınca yapılacak iş, onlarla küresel sermaye arasındaki çelişkiyi göz önüne alarak, duygusal reaksiyonların etkisi altına girmeden -provokasyona gelmeden- tam tersine, küresel sermaye ile ilişkileri daha da geliştirerek, gelişmiş ülke ulus devlet gericiliğine kendi yolunda -demokratikleşme yolunda- ilerleyerek karşı koyabilmektir!..

Dikkat ederseniz buradaki hata, gelişmiş ülke ulus devletleriyle küresel sermaye arasındaki çelişkiyi görememeye, eskiden olduğu gibi -20. Yüzyıl'da olduğu gibi- bunları bir ve aynı şey olarak kabul etmeye dayanıyor! Tabi bu durumda -bilinç dışı bir şekilde- sen de ne yapıyorsun, ana politikayı gelişmiş ülke reaksiyonlarına karşı cevap verme anlayışına indirgeyerek, kendini 20. Yüzyıl kalıntısı bir milliyetçiliğin eline bırakıveriyorsun!..

(KÜRESELLEŞME SÜRECİ, VE AK PARTİ İKTİDARI!-3)